Forskningsrådet

11

Årsberetning 2011

Forskningsrådets årsberetning 2011

1. Forskning spiller en avgjørende rolle i kunnskapssamfunnet

Fremveksten av kunnskapssamfunnet betyr at produksjon, forvaltning og utnyttelse av avansert kunnskap står stadig mer sentralt på alle samfunnets områder og er en hovedkilde til innovasjon. Dette betyr at utvikling av kunnskap og forskningsbasert kompetanse må være et viktig politikkområde for alle land og for det internasjonale samfunnet. Verden står overfor store globale utfordringer som må møtes med det beste kunnskapsgrunnlag for krevende politiske løsninger som skaper endringer i samfunn og næringsliv på lokalt, regionalt og globalt nivå. Denne kunnskapen må danne grunnlag for beslutninger og handlinger for å møte klima- og miljøutfordringene, sikre tilgang til mat, rent vann og energi, bedre helse, og redusert fattigdom for jordens befolkning. Hvert land må se sin rolle i denne globale kunnskapsutviklingen.

Norge er et land med svært høy verdiskaping og et høyt velstandsnivå, og fremtidens konkurransekraft vil være helt avhengig av stor forskningsbasert innovasjonsevne. Et høyt utdanningsnivå, sammen med forskning og utvikling, er hovedkilder til innovasjon i både privat og offentlig sektor, samt i politikken. Den sentrale målsettingen for kunnskapspolitikken, og forskningen som en del av den, er å sikre et høyt utdannings- og kunnskapsnivå i den norske befolkningen. Norge må ivareta og utvikle fremragende forskningsmiljøer som kan knytte an til de beste kunnskapsnettverk internasjonalt og skape forutsetninger for, og bidra til, å utnytte den globale kunnskapsutviklingen.

Forskningsrådet ser det som helt avgjørende at det satses tilstrekkelig med ressurser på kunnskap og forskning, at vi har evne til å utnytte ressursene mest mulig effektivt, og at vi makter å ta resultatene i praktisk bruk. Det ble oppnevnt nytt Hovedstyre for Forskningsrådet i 2011 og disse overordnede vurderingene har stått sentralt for Hovedstyrets arbeid.

2. Norsk forskning er i fremgang

Det er Hovedstyrets og Forskningsrådets oppfatning at kvaliteten på norsk forskning samlet har hatt en god utvikling de siste årene, slik dette blant annet kommer til uttrykk gjennom bibliometriske mål og fagevalueringer. Denne utviklingen må knyttes både til en vekst i ressursene til forskning, men også til hvordan midlene er anvendt. Mer av midlene er brukt til større og mer langsiktige prosjekter som har fremmet kvalitet og god forskningsorganisering. Aktørene har også i betydelig grad utviklet seg som forskningsinstitusjoner. Forskningsrådet mener at ressursvekst kombinert med ytterligere forbedret struktur og effektivitet i forskningssystemet vil være avgjørende for videre fremgang.

Et tiltak for å fremme kvalitet i forskning er fagevalueringer. Disse danner det viktigste kunnskapsgrunnlaget for utviklingen i norsk forskning. Den mest omfattede evalueringen i fjoråret gjaldt forskningen i biologi, medisin og helse, og det er en viktig konklusjon at mange forskergrupper og miljøer holder høy internasjonal standard. Noen hevdes sågår å være blant de internasjonalt ledende. Tilsvarende konklusjoner trekkes også i de andre evalueringene som er gjennomført siste år, slik som evalueringen av geofagene og av faget geografi.

De internasjonalt sammensatte panelene peker også på utfordringer i det norske forskningssystemet. «Biomed-evalueringen» er blant annet opptatt av rekruttering. For å gi bedre muligheter for de kommende generasjonene av forskere, bør det etableres flere postdok-stillinger, tydeligere karriereveier for disse og flere «mellomkarriere»-stillinger. Forskerlinjene ved flere av universitetene bør utvides. Det påpekes også at institusjonenes

basisfinansiering i større grad må kunne brukes strategisk og at kritisk masse i forskningsgrupper ofte oppnås gjennom samarbeid på tvers av institusjonene. Dette vil samtidig sikre nivået av flerfaglighet som det er behov for i moderne/nyere forskning.

Forskningsrådet bruker fag- og programevalueringer systematisk i sin forskningspolitiske rådgivning og i utvikling av egen praksis og virkemidler. Hver evaluering følges opp i et samspill med institusjonene og tiltak støttes gjennom anvendelse av egne midler gjennom institusjonsforankrede prosjekter.

3. Forskningsrådet legger sterk vekt på sin rolle som rådgiver og samordner

Forskningsfinansieringen følger sektorprinsippet, og Forskningsrådet mottok i 2011 midler fra 16 departement og forvalter slik 30 prosent av alle offentlige midler til forskning. Begrunnelsen for sektorprinsippet er at kunnskapsutvikling er sentralt på alle politikkområder, og at alle departement derfor må ta ansvar for forskning på sitt felt. Dette knytter forskningen opp mot de store og viktige forvaltnings- og næringsområdene, samtidig som det åpner opp for et større mangfold av muligheter for forskningsmiljøene.

Utfordringen for Forskningsrådet er å måtte forholde seg til et stort mangfold av interesser, forventninger og behov i sin forvaltning og strategiske rådgivning. Sektorprinsippet krever at Forskningsrådet har et tett samspill med alle departementene, både som rådgiver og som iverksetter av sektorens forskningssatsinger. Samtidig kan dette samspillet ut fra hvert enkelt departements kunnskapsbehov representere en fare for at prioriteringene blir for kortsiktige, og at innsatsen samlet blir for fragmentert og uten en god helhet i virkemidlene.

Sektorprinsippet gir dermed Forskningsrådet en sentral rolle i samordningen av den offentlige forskningsinnsatsen. Gjennom strategiarbeid, budsjettforslagsprosess, programplanlegging og nettverk, blir det lagt ned et stort arbeid for å utvikle en nasjonal, sektorovergripende samordning av den offentlige forskningsinnsatsen. Forskningsrådet har i 2011 utarbeidet et budsjettforslag for 2013 med forslag til klare hovedprioriteringer.

Forskningsrådet er derfor opptatt av at avviklingen av Forskningsfondet ikke må svekke dette perspektivet. Budsjettposten som erstatter fondet i statsbudsjettet må gis tilstrekkelig volum og anvendes opp mot nasjonale, prioriterte satsinger som gjelder helhet, og som kan gå på tvers av sektorenes og departementenes ansvarsområder.
.

4. Mer strukturerende virkemidler utvikler forskningssystemet

Det er en helt sentral forskningspolitisk utvikling at forskningsfinansieringen i større grad rettes inn med tanke på institusjonelle og organisatoriske effekter, som understøtter kvalitet og effektivitet i forskningssystemet. Et slikt perspektiv er ikke minst viktig fordi systemet omfatter både høyere utdanningsinstitusjoner med et omfattende forskningsoppdrag, og en betydelig instituttsektor med viktige roller for forskningsbasert innovasjon i næringsliv og offentlig sektor samt for politikkutforming.

Forskningsrådet har siden årtusenskiftet brukt en økende andel av bevilgningene gjennom *strukturerende virkemidler*. Senterordningene (SFF, SFI, FME), de store programmene og infrastrukturfinansieringen står her helt sentralt. Satsingen på *senterordninger*, som startet med Sentre for fremragende forskning (SFF) for snart ti år siden, har støttet de mest fremragende forskningsgruppene i landet, samtidig som ordningen har hatt en betydelig effekt

på ledelse og organisering i forskningsmiljøene. Evalueringen av satsingen, som ble levert i 2010, var gjennomgående svært positiv. Tredje utlysningsrunde er nå i gang.

Etableringen av Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) og Forskningssentre for miljøvennlig energi (FME) har hatt en tilsvarende rolle. Disse satsingene har i tillegg koblet næringslivsaktører tett til mer langsiktige forskningssatsinger. Tilbakemeldingene er også her meget positive.

De første *store programmene* er nå avsluttet og evaluert. Programmene har gitt synlighet, samspill, langsiktighet og volum i forskningen innenfor prioriterte satsingsområder. Virkemiddelet ble etablert som oppfølging av evalueringen av Forskningsrådet i 2001, og det ble fra 2002 igangsatt syv store programmer. I 2011 ble programmene FUGE og NANOMAT avsluttet. Evalueringene konkluderer med at programmene har lyktes svært godt. Langsiktigheten med en tiårig programperiode og budsjettmessig tyngde har gitt en merverdi sammenlignet med ordinære programmer. Hovedstyret er innstilt på å videreføre arbeidsformen med store programmer. Flere er allerede vedtatt etter omfattende strategiprosesser i 2011.

Nasjonal satsing på *forskningsinfrastruktur* ble etablert som en tiårig satsing (2009-2018). Resultatene så langt viser at institusjonene i sterk grad samarbeider om nye investeringer i forskningsinfrastruktur og blir enige om en hensiktsmessig nasjonal arbeidsdeling seg i mellom. Forskningsrådet har i 2009-2011 bevilget midler til 40 nasjonale forskningsinfrastrukturer på i alt én milliard kroner. Tildelingene i 2011 gjaldt syv nye prosjekter innenfor avansert vitenskapelig utstyr på til sammen 100 millioner kroner, og 11 nye storskala-infrastrukturprosjekter med bevilgninger på totalt 400 millioner kroner. I løpet av 2011 har Forskningsrådet oppdatert den nasjonale strategien for forskningsinfrastruktur og «Norsk veikart for forskningsinfrastruktur». Veikartet synliggjør store og nasjonalt viktige forskningsinfrastrukturer. Forskningsrådet ser en fortsatt tung satsing på infrastruktur som helt avgjørende for norsk forskning.

5. Forskningsrådet har en sentral rolle i nasjonale strategiprosesser

I det norske forskningssystemet har Forskningsrådet et særskilt ansvar for å følge opp prioriterte satsingsområder gjennom , strategiutvikling og finansiering. Erfaringene fra de nasjonale 21-strategiprosessene er at Forskningsrådet må stå sentralt i utviklingen av slike nasjonale forskningsstrategier – enten initiativet er tatt på politisk nivå, er utviklet av Rådet selv, eller kommer fra andre aktører.

I 2011 ble arbeidet med en nasjonal strategi for bioteknologi sluttført. Dokumentet er utarbeidet av seks departementer i samarbeid med Norges forskningsråd og Innovasjon Norge. Norges nye bioteknologistrategi legger vekt på innovasjon og næringsutvikling. Dette er også fokus for Forskningsrådets nye program BIOTEK2021. Strategien gir et oppdatert bilde av status og muligheter i norsk bioteknologi og vil være retningsgivende for Forskningsrådets oppfølging. Forskningsrådet vil også følge opp strategien gjennom de åpne arenaene og gjennom temaprogrammer. Det avsluttede FUGE-programmet er et meget viktig grunnlag for det videre arbeid.

Gjennom 2011har Forskningsrådet også bidratt til arbeidet med en nasjonal strategi for nanoteknologi som etter planen skal ferdigstilles våren 2012.

I 2011 startet arbeidet med «Hav21», en forskningsstrategi for å fremme god forvaltning av det marine miljøet og næringsutvikling basert på bærekraftige forvaltningsprinsipper. Forskningsrådet er sekretariat for den nasjonale strategiprosessen. Hav21 peker på hvilke utfordringer og muligheter marin sektor står overfor og hvor det trengs ny kunnskap for å finne gode løsninger. Forskningsrådet har i de senere årene kommet i tettere inngrep med de nasjonale strategiprosessene og vil fortsette med å utvikle sine bidrag. Det gjelder kunnskapsgrunnlag og analyser så vel som kompetanse innenfor prosessledelse. Rådet må sikre at strategiarbeidet er godt forankret hos forskningsinstitusjonene, og at prosessene involverer de sentrale aktørene.

6. Avgjørende å utvikle et mer kunnskapsbasert næringsliv

Forskningsrådet fikk sin første innovasjonsstrategi i 2011. Forskningsrådet ser det som en av de store utfordringene å utvikle et mer kunnskapsbasert næringsliv. Det er derfor nødvendig å forsterke insentivene for forskning og utvikling i bedriftene. Strategien fokuserer på Forskningsrådets bidrag til å videreutvikle styrker og forbedre svake områder for norsk forskningsbasert innovasjon. Strategien fremhever betydningen av en solid og bred nasjonal kunnskapsbase, og understreker samtidig at Norges sterke nærings- og kunnskapsområder skal styrkes ytterligere.

Strategien legger dels opp til en spisset satsing på prioriterte områder. Innenfor energi-, marin- og maritimsektorene har Norge naturgitte fordeler og ressurser, kompetanse og aktører. Det må også gjøres betydelig mer for å stimulere til forskningsbasert innovasjon i offentlig sektor og for å styrke satsingen på tjenesteinnovasjon. Forskningsrådet skal legge til rette for mer forskning i bredden av norsk næringsliv og offentlig sektor gjennom samspill med forskningsmiljøene. I tillegg vektlegges pilot-, verifiserings- og demonstrasjonsprosjekter i bedrifter og i forsøksvirksomhet i offentlig sektor for å sikre at forskningen tas i bruk.

Forutsigbarhet i støtteordningene er helt sentralt for at bedriftene skal kunne satse på forskning. Hovedstyret mener derfor at de rettighetsbaserte ordningene bør videreutvikles. SkatteFUNN må forbedres gjennom høyere timesats slik at ordningen kan bli mer attraktiv, og ordningen må gjøres ekstra gunstig for forskningsintensive unge bedrifter. Forskningsrådet foreslår at Nærings-ph.d.-ordningen gjøres rettighetsbasert dersom den igangværende evalueringen konkluderer med at dette er et viktig tiltak. Forskningsrådet vil også arbeide videre med å utvikle en enklest mulig kundeportal mot næringslivet for å sikre lavest mulig terskel for bedriftene i arbeidet med å sikre offentlig støtte til forskning og utvikling.

7. Sterk satsing på økt internasjonalisering

Norge deltar allerede bredt i det internasjonale samarbeidet på en lang rekke områder, særlig gjennom EUs rammeprogram og randsoneaktivitetene. Forskningsrådet utarbeidet i 2010 en strategi for å stimulere til økt internasjonalt forskningssamarbeid. Dette er en riktig strategi for et lite land som må bruke forholdsvis mer på det internasjonale samarbeidet. Det bør utvikles internasjonalt samarbeid og deltakelse i internasjonale satsinger på alle områder der dette er viktig, for å møte felles utfordringer eller for å styrke norsk forskning og kunnskapsbasert næringsliv. Aktivitetene både mot Europa og land utenfor Europa må videreutvikles, blant annet gjennom økt bilateralt samarbeid. Et utvidet internasjonalt samarbeid krever ressurser til stimuleringsordninger, både i institusjonene og gjennom Forskningsrådet. Det må legges til rette for at forskningsmiljøene kan delta i felleseuropeiske programmer, satsinger og tema-områder, og institusjonene bør utvikle et langsiktig institusjonelt samarbeid med relevante institusjoner i andre land. Det må fortsatt stimuleres til

internasjonal forskermobilitet. I 2011 har strategien for internasjonalt samarbeid blitt aktivt fulgt opp i hele organisasjonen. Alle programmer/aktiviteter arbeider med å konkretisere mål og planer for internasjonalt samarbeid og innarbeide dette i program- og handlingsplaner.

8. **Hovedstyret har utarbeidet et innspill til arbeidet med ny forskningsmelding**

Arbeidet med innspill til den kommende forskningsmeldingen har vært sentralt i det nye Hovedstyrets arbeid i 2011, og Forskningsrådet kunne i mars 2012 levere et omfattende innspill hvor en lang rekke temaer berøres. Det legges særlig vekt på seks områder som bør stå sentralt i meldingen. Samtidig er det Hovedstyrets oppfatning at den nye forskningsmeldingen må få fram at kunnskaps- og forskningspolitikken er sektorovergripende og må bli et sentralt politikkområde for hele regjeringen. Derfor bør alle departementer trekkes aktivt med i arbeidet med utvikling og forvaltning av forskningspolitikken.

Ett av hovedtemaene i innspillet er prioriteringene knyttet til de globale utfordringene, velferdsutfordringen og fremtidens verdiskaping. Forskningsrådet mener det er behov for å fornye og videreutvikle de nasjonale tematiske satsingsområdene slik at de bedre reflekterer særlig sentrale samfunns- og næringslivsutfordringer, og tydeligere spiller opp mot internasjonale tematiske satsingsområder. Forskningsrådet foreslår fem slike områder:

- Klimaendringer og klimaomstilling
- Ressursforvaltning og næringsutvikling
- Fornybar energi, petroleum og miljøteknologi
- Bedre helse og velferd
- Utdanning, kompetanse og kulturell kapasitet

9. **Avviklingen av Forskningsfondet må ikke svekke hensyn til helhet og langsiktighet i prioriteringene**

Vedtaket av statsbudsjettet høsten 2011 innebar at Forskningsfondet avvikles fra og med 2012. Fondet ble etablert for å sikre bedre muligheter til langsiktige og sektorovergripende bevilgninger. Særlig i starten ga fondet muligheter til å satse på nyskapende virkemidler som Sentre for fremragende forskning og Store program. Fondet har sikret vekst i forskningsbevilgningene og gitt Forskningsrådet økt fleksibilitet. Etter hvert som departementet øremerket veksten i avkastning til det Forskningsrådet ser som ordinære bevilgninger, tapte fondet noe av sin funksjon. Fondsmekanismen var også konstruert slik at man ved ny rentefastsettelse etter ti år, risikerte en drastisk nedgang i avkastningen. Dagens lave rentenivå ville gitt fondet en klart svekket avkastning i årene fremover.

Hovedstyret mener det er en god løsning å erstatte fondet med en egen post på statsbudsjettet til «overordnede forskningsprioriteringer». Forutsetningen er imidlertid at man sikrer denne posten langsiktighet og forutsigbarhet i forskningsbevilgningene.

Gaveforsterkningsordningen ble også vedtatt avviklet fra og med 2012. Dette kom overraskende på Forskningsrådet og på forskningsinstitusjonene. Hovedstyret mener at ordningen burde fått en lengre levetid, ev. etter justeringer i reglene. Avviklingen har ført til at det er «fremskyndet» gaver i et betydelig omfang, og medført at det er utbetalt nærmere 100 millioner mer til gaveforsterkning i 2011 enn i 2010.

10. Forskningsrådet har en omfattende rolle som møteplass

Forskningsrådet spiller en viktig rolle som møteplass for forskere og forskningsinstitusjoner, offentlig forvaltning, det politiske miljø, mediene og allmennheten. Den omfattende møtevirksomheten er viktig for å sikre gode beslutninger og forankring for de forskningspolitiske rådene, men spiller også en stor rolle på det uformelle planet. Ved å organisere en stor og variert møteplass, bidrar Forskningsrådet til å styrke samordning og samarbeid i norsk forskning og internasjonalt forskningssamarbeid.

Det ble registrert nesten 14.000 besøkende til Forskningsrådets kontorlokaler i 2011. Over 1500 personer har verv i styrer og fagråd, som møtes hyppig gjennom året. Et stort antall norske og internasjonale fageksperter deltar i søknadsbehandling, og det er stadig mer vanlig å samle eksperter til fagpanelmøter. Slik bidrar Forskningsrådet til å bygge nettverk og styrke internasjonaliseringen av norsk forskning.

I 2011 gjennomførte Rådet en kartlegging av eksterne møteplasser. Den viste at det ble arrangert i overkant av 350 eksterne konferanser, møter og arrangementer i 2011.I løpet av 2011 ble det også gjennomført flere serier med dialogmøter med Forskningsrådets målgrupper. Temaene for dialogmøtene var i første rekke forskningsbehov, organisering, og rammebetingelser for nye satsingsområder. Forskningsrådet mener det er viktig å lytte til hva ulike samfunnsaktører, nasjonal og internasjonalt, mener vil være behovene fremover.

11. Hovedstyrets samlede vurdering av virksomheten

Forskningsrådet benytter et system for mål og resultatstyring – MRS-systemet. MRS-målene består av tre hovedmål og tretten delmål. Dette er det formelle styrings- og rapporterings-systemet mot departementene. Som en del av rapporteringen foretar Hovedstyret en vurdering av måloppnåelse på det enkelte målområdet.

Rådet har identifisert en rekke risikofaktorer knyttet til virksomheten. Disse er blant annet knyttet til utilstrekkelig bevilgningsvolum, balansen mellom virkemidlene, for svak rolle som strukturerende aktør i forskningssystemet, og at Forskningsrådet ikke har ordninger som i tilstrekkelig grad virker utløsende nok på næringslivets innsats. Også for svak utnyttelse av den internasjonale innsatsen og mangelfull utnyttelse av kunnskapsgrunnlaget i den strategiske rådgivningen oppfattes som risikoområder. Hovedstyret har vurdert virksomheten opp mot disse risikoområdene.

I Hovedstyrets vurdering av risikoområder inngår også drøfting av tiltak. Balansen mellom virkemidlene viser en positiv utvikling gjennom satsingen på Fri prosjektstøtte. Veksten til virkemiddelet Forskningsinfrastruktur og en ny runde SFF har ytterligere forsterket Forskningsrådets betydning for økt samarbeid og arbeidsdeling i forskningssystemet. Forskningsrådet kan fremvise betydelig innsats på formidling, kommunikasjon og formidling, og det er tatt ny grep på det internasjonale området. Kunnskapsgrunnlaget er mer aktivt utnyttet i det strategiske arbeidet, både i nasjonale strategiprosesser og nye programetableringer.

Økt vekst for å møte de store samfunnsutfordringene, og særlig klimaforskning, har imidlertid uteblitt. Også innsatsen mot næringslivet er for svak. En ny innovasjonsstrategi har imidlertid gitt tydelig retning for fremtidig innsats. Med en svært svak realvekst fra 2010 til 2011 kan dette i seg selv gi grunnlag for en vurdering av manglende måloppnåelse. Det har likevel vært

en positiv utvikling på flere områder. Hovedstyret mener at måloppnåelsen samlet sett har vært tilfredsstillende for Forskningsrådets virksomhet i 2011.

12. Organisatoriske forhold

Forskningsrådet er et forvaltningsorgan med særlige fullmakter. Det er lokalisert i Oslo, men har også eget kontor i Brussel og regionalt ansatte i andre fylker. Administrasjonsregnskapet var i 2011 på 457 mill. kroner. Forskningsrådet disponerer eiendommer og organiserer dette som en egen resultatenhet gjennom et eiendomsfond. Fondet var ved utgangen av 2011 på 31,9 mill. kroner. Inntektene for 2011 var på 9,7 mill. kroner, og besto hovedsakelig av festeavgifter. Kostnadene var på 7,6 mill. kroner.

I 2011 ble det gjennomført en omorganisering av Forskningsrådet ved at Divisjon for store satsinger ble erstattet av to nye divisjoner: *Divisjon for energi, ressurser og miljø* og *Divisjon for samfunn og helse*. Omorganiseringen har blitt godt mottatt og har gitt mulighet til å sette sammen divisjonsstyrer som er mer faglig spisset mot de overordnede prioriteringene og de store samfunnsutfordringene.

Forskningsrådets administrasjon utgjør 427, 5 årsverk (441 personer) ved utgangen av 2011. Seniorrådgiverne er den største stillingsgruppen med 130 årsverk. Forskningsrådet er opptatt av arbeidsmiljøspørsmål og driver forebyggende HMS-arbeid blant annet gjennom regelmessig kartlegging av det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet, medarbeiderundersøkelser hvert annet år, oppfølging av sykemeldte, og samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Sykefraværet i Forskningsrådet er på 3,0 prosent, noe lavere enn foregående år.

Likestilling og integrering

Forskningsrådet har som mål å ha en mangfoldig og inkluderende arbeidskultur preget av likeverd og toleranse. Vi rekrutterer, utvikler og beholder de beste medarbeiderne, uavhengig av kjønn, etnisitet, livssyn eller funksjonsevne. I Rådet skal det være full likestilling mellom kvinner og menn, og det skal ikke forekomme forskjellsbehandling grunnet kjønn, etnisk bakgrunn, livssyn, seksuell legning eller funksjonsevne. Rådet har et mål om balansert kjønnssammensetning på alle nivåer i organisasjonen. Kvinnelige ansatte blir oppfordret til å gå inn i lederstillinger. I Forskningsrådet er det like arbeidstidsordninger og lønns- og arbeidsforhold for øvrig, uavhengig av kjønn.

Kvinner utgjør 62 prosent av Forskningsrådets tilsatte. Kvinneandelen blant ledere og rådgivere er på henholdsvis 65 prosent og 57 prosent. I konsulentgruppen er kvinneandelen 81 prosent. Det er 18 ansatte med innvandrerbakgrunn. Gjennom ansettelsesrutinene har Forskningsrådet forpliktet seg til å innkalle kvalifiserte innvandrere til intervju. Det fysiske arbeidsmiljøet er tilrettelagt for funksjonshemmede.

Miljø

Forskningsrådets virksomhet driver aktiviteter som i begrenset grad påvirker miljøet. Dette er knyttet til forhold som reisevirksomhet, energibruk og drift. Rådet har derfor i økende grad tatt i bruk videokonferanser og «streaming» av konferanser for å redusere reiseomfanget og dermed miljøbelastningen. Håndtering av avfall og utslipp er implementert i henhold til gjeldende forskrifter og tillatelser. Forskningsrådets mål er ingen uønskede utslipp til jord, luft eller vann. Målene er nedfelt i Forskningsrådets HMS-dokumenter for 2011.

Effektivisering av driften
Forskningsrådet arbeider kontinuerlig med forbedringer. Saker som har fått stor oppmerksomhet i 2011 er blant annet:

- Utvikling av kunnskapsgrunnlaget for FoU-strategisk analyse og rådgiving.
- Systematisk analyse av Forskningsrådets FoU-portefølje for å sikre godt grunnlag for Rådets egen politikk- og virkemiddelutforming.
- Kommunikasjonsvirksomheten ble omorganisert i 2011, på bakgrunn av en ny kommunikasjonsstrategi og med sikte å knytte sammen formidlingen fra enkeltaktiviteter til mer strategisk kommunikasjon.
- Effektiv bruk av administrative ressurser og utvikling av system for timeføring som ble innført 1.1.2011.
- Avklaring av konsekvenser av offentlighetsloven og opplæring i denne.
- Videreutvikling av IT-verktøy som understøtter arbeidskrevende saksbehandlingsprosesser knyttet til FoU-virksomheten og med IT-system som er i samsvar med statlige standarder og arkitekturretningslinjer. Blant annet har Rådet innført eVurdering, som er et elektronisk samhandlingssystem i søknadsvurderingsprosessen.
- Gjennomføring av beredskapsøvelse og oppdatering av Forskningsrådets beredskapsplan, blant annet etter tilbakemelding fra KDs tilsynsbesøk i 2009.

Forskningsrådet evalueres
Kunnskapsdepartementet igangsatte en evaluering av Forskningsrådet i høsten 2011. Styret har forventninger til evalueringen og ser prosessen som en stimulans til ytterligere utvikling av Rådet. Evalueringen vil bli ferdigstilt i august 2012 og skal særlig svare på spørsmål om relevans, ressurseffektivitet, resultateffektivitet, nytteverdi og bærekraft.

Oslo, 31. desember 2011
16. mai 2012
I styret for Norges forskningråd

Ingvild Myhre
(leder)

Jarle Aarbakke (nestleder) Tor Saglie Vibeke Hammer Madsen

Sverre Gotaas Agnes Landstad Jarle Møen

Øyvind Fylling-Jensen Kari Melby Nina Hedlund (ansattes repr.)

Arvid Hallén (adm.dir.)

Norges forskningsråd

Resultatregnskap

	Note	2011	2010
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	7 135 307	7 047 740
Salgs- og leieinntekter	1	11 029	10 236
Andre off.private tilskudd	1	209 635	172 410
Sum driftsinntekter		*7 355 971*	*7 230 385*
Driftskostnader			
Forskningsprogrammer	3	3 108 617	3 265 148
Frittstående prosjekter	3	850 197	817 978
Infrastrukturtiltak	3	1 911 158	1 788 536
Nettverkstiltak	3	492 808	467 810
Diverse FoU-kostnader	3	121 829	121 281
Forvaltning	3	244 956	132 595
Lønn og sosiale kostnader	2,3	394 515	301 424
Andre driftskostnader	3	-25 388	1 190
Avskrivninger	5	30 991	30 929
Sum driftskostnader		*7 129 685*	*6 926 890*
Driftsresultat		**226 286**	**303 495**
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	4 671	4 761
Finanskostnader	6	-69	-47
Sum finansinntekter og finanskostnader		*4 602*	*4 714*
Resultat av periodens aktiviteter		**230 888**	**308 208**
Endring pensjonsforpliktelser	19	**-38 740**	**28 612**
Avregninger			
Forskningsforpliktelser	15	263 101	288 352
Administrativ avsetning	15	13 097	-8 285
Sum avregninger		*276 198*	*280 067*
Periodens resultat (til virksomhetskapital)		**-6 570**	**-471**
Disponeringer			
Eiendomsfond	8	2 069	3742
Investeringsfond	8	-8 639	-4213
Sum disponeringer		-6 570	-471

Kontantstrømoppstilling etter den direkte modellen

	2011	2010
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Innbetalinger		
innbetalinger av bevilgning (nettobudsjetterte)	7 205 867	7 203 974
innbetalinger av tilskudd og overføringer fra andre statsetater	209 635	172 410
andre innbetalinger	11 029	10 236
Sum innbetalinger	**7 426 531**	**7 386 620**
Utbetalinger		
utbetalinger av lønn og sosiale kostnader	244 277	230 232
andre utbetalinger	6 928 545	6 750 777
Sum utbetalinger	**7 172 822**	**6 981 009**
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter *	**253 709**	**405 611**
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	2 410	0
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	**2 410**	**0**
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter (nettobudsjetterte)		
innbetalinger av virksomhetskapital	0	0
tilbakebetalinger av virksomhetskapital	0	0
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	**0**	**0**
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter	0	0
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	256 119	405 611
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	2 571 321	2 165 709
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	**2 827 440**	**2 571 320**

**** Avstemming***	2011	2010
periodens resultat	-45 310	28 142
bokført verdi avhendede anleggsmidler	1	
ordinære avskrivninger	30 991	30 929
endring i forpliktelser knyttet til anleggsmidler	-38 438	-28 046
endring i kundefordringer	4 551	122 001
endring i leverandørgjeld	264 271	281 405
Pensjonskostnad uten kontanteffekt	40 268	-28 997
poster klassifisert som investerings- eller finansieringsaktiviteter	-215	177
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	**256 119**	**405 611**

Note 15 Avregning bevilgningsfinansiert virksomhet side 2

ADMINISTRATIV AVSETNING

Den administrative avsetningen tilsvarer underforbruk på tidligere års bevilgninger på administrasjonsregnskapet. Det er tidligere år gjort vedtak om bruk av den administrative avsetningen til investeringsformål innenfor IKT, bygg, organisasjonsutvikling samt noen mindre prosjekter av kortere varighet. Det er forbruk på disse vedtakene som ligger i forbruk bevilgninger. I 2011 har avsetningen utviklet seg slik:

	31.12.2011	31.12.2010	Endring
Sum administrativ avsetning	**36 756**	**23 659**	**13 097**
Endring i administrativ avsetning:			
Forbruk IT-investeringer, avsatt tidligere år			-6 490
IT-investeringer finansiert av andre			940
Resultat administrasjonsregnskapet 2011			18 647
			13 097

Note 16 Opptjente, ikke-fakturerte inntekter - ikke aktuell

Note 17 Bankinnskudd, kontanter og lignende

	31.12.2011	31.12.2010
Innskudd statens konsernkonto	2 677 448	2 392 010
Fond og gaveforsterkning	129 459	178 205
Øvrige bankkonti	20 533	1 096
Håndkasser/andre kontantbeholdninger	0	10
Sum	**2 827 440**	**2 571 321**

Note 18 Annen kortsiktig gjeld

Gjeld	31.12.2011	31.12.2010
Skyldige avgifter og skattetrekk	28 033	24 002
Påløpte lønnskostnader	34 869	32 769
Estimerte kostnader FoU	46 000	74 000
Annen kortsiktig gjeld	65 238	32 201
Leverandørgjeld	1 186 157	1 147 729
Sum	**1 360 297**	**1 310 702**

I denne posten inngår et kostnadsestimat på kroner 46 000 000,- Dette er kostnader for forskningsprosjekter som er påløpt i 2011, der utbetaling ikke blir foretatt før 2012. For regnskapsåret 2010 var denne avsetningen på 74 000 000,-. Årets avsetning er dermed redusert med kr. 28 000 000,-.

Note 19 Pensjon

Norges forskningsråd har to kollektive pensjonsordninger, en i Statens Pensjonskasse, og en i DNB (tidligere Vital). I tillegg er det inngått pensjonsavtaler utover ordinær ordning som tas over driften. Disse pensjonsordningene er forsikringsteknisk oppbygd, og regnskapsføres i henhold til Norsk Regnskapsstandard om pensjonskostnader som en ytelsesplan.

Premiefastsettelse og beregning av verdien av pensjonsforpliktelsene skjer etter aktuarielle prinsipper. Det blir simulert en forvaltning av fondsmidler. Avvik i den faktiske utviklingen fra de beregningsmessige forutsetninger vil kunne gi både en over- og underfinansiering av ordningene.

Ordningen i Vital gjelder for 7 ansatte, mens ordningen i Staten Pensjonskasse gjelder for 490 ansatte pr 31.1211. Pensjonsavtalen over drift utover ordinær ordning gjelder for 7 personer.

Tidligere har den resultatmessige effekten av endringene i pensjonsforpliktelsene blitt disponert mot den administrative avsetningen. Bevilgningene skjer etter ett-årsprinsippet til dekning av premie, mens pensjonsforpliktelsene er et uttrykk for den langsiktige forpliktelsen for Forskningsrådet. Forskjellen mellom betalt premie og estimert kostnad føres direkte mot balansen på linje for pensjonsforpliktelse.

Pensjonsforpliktelser	**31.12.11**	**31.12.10**
Pensjonsforpliktelse Statens pensjonskasse 01.01	-37 064	-68 553
Endring	-37 766	31 489
Verdi Statens pensjonskasse 31.12	-74 830	-37 064
Verdi DNB 01.01	-4 088	-3 735
Endring	-90	-353
Verdi DNB 31.12	-4 179	-4 088
Pensjonsforpliktelse driftspensjoner 01.01	-29 648	-27 508
Endring	-2 413	-2 140
Verdi driftspensjoner 31.12	-32 061	-29 648
Sum endring i året	**-40 269**	**28 995**
Balanseført verdi pensjonsforpliktelser 31.12	**-111 070**	**-70 801**

Endring pensjonsforpliktelse	**31.12.11**	**31.12.10**
Verdi 01.01	-65 209	-94 204
Endring i året	-40 269	28 995
Verdi endring pensjonsforpliktelse 31.12	**-105 478**	**-65 209**

Note 19 Pensjon, side 2

Ved beregning av årets netto pensjonskostnad og netto pensjonsmidler (forpliktelse) er følgende forutsetninger lagt til grunn:

Forutsetninger lagt til grunn ved beregningene	DNB	SPK	Drift
Årlig diskonteringsrente	3,90 %	3,90 %	3,90 %
Lønnsregulering	4,00 %	4,00 %	4,00 %
Pensjonsregulering	3,00 %	3,00 %	3,00 %
Frivillig avgang ~ Opptil 50 år	2,00 %	2,00 %	0,00 %
Frivillig avgang ~ Over 50 år	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Forventet avkastning	4,80 %	4,80 %	4,80 %
Årlig G-regulering	3,75 %	3,75 %	3,75 %
Inflasjonsrate	2,50 %	2,50 %	2,50 %
Uttak AFP	25,00 %	5,00 %	0,00 %

Beregning inkluderer faktisk avkastning på pensjonsmidlene i Vital for 2011. For SPK, som ikke er en fondsbasert ordning, er avkastning på et simulert fond beregnet.

Beregning av SPK-ordningen:		
Sammenstilling av årets pensjonskostnad	**2011**	**2010**
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	40 291	28 903
Rentekostnader på pensjonsforpliktelsen	25 152	26 054
Årets brutto pensjonskostnad	65 443	54 957
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-19 511	-22 649
Netto pensjonskostnad før amortisering	45 932	32 308
Resultatført estimatendringer og avvik	11 240	10
Årets pensjonskostnad før arbeidsgiveravgift	57 172	32 318
Årets pensjonskostnad inkl arbeidsgiveravgift	63 649	36 874

Avstemming av pensjonsforpliktelser.

Pensjonsordning med netto forpliktelse/ midler	2011	2010
Pensjonsforpliktelser brutto	737 872	667 777
Pensjonsmidler brutto	-473 341	-438 450
Netto pensjonsforpliktelser	264 531	229 327
Ikke resultatført estimatavvik	-227 001	-224 597
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	37 299	32 335
Netto pensjonsforpliktelser/-midler i balansen	74 829	37 065

Note 19 Pensjon, side 3

Beregning av DNB-ordningen:		
Sammenstilling av årets pensjonskostnad	**2011**	**2010**
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	518	815
Rentekostnader på pensjonsforpliktelsen	638	982
Årets brutto pensjonskostnad	1 156	1 797
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-444	-628
Netto pensjonskostnad før amortisering	712	1 169
Amortisering av estimatavvik	98	460
Periodisert arbeidsgiveravgift	100	165
Årets pensjonskostnad inkl arbeidsgiveravgift	910	1 794

Avstemming av pensjonsforpliktelser.

Pensjonsordning med netto forpliktelse/ midler	**2011**	**2010**
Pensjonsforpliktelser brutto	16 208	17 151
Pensjonsmidler brutto	-11 752	-11 385
Netto pensjonsforpliktelser	4 456	5 766
Ikke resultatført estimatavvik	-905	-2 490
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	628	813
Netto pensjonsforpliktelser/ midler i balansen	4 179	4 089

Pensjoner over drift	**2011**	**2010**
Minsteforpliktelse	29 647	21 067
Pensjonsforpliktelse	29 647	21 067
Ikke resultatført estimatavvik	2 414	8 580
Netto pensjonsforpliktelse	32 061	29 647

	SPK	**DNB**	**Drift**	**Sum**
Sum pensjonskostnad	63 649	910	2 695	**67 254**
Innbetalt premie/utbetalinger -2011	25 884	820	281	**26 985**
Endring pensjonsforpliktelse	**37 765**	**90**	**2 414**	**40 269**

Publikasjonen kan bestilles på
www.forskningsradet.no/publikasjoner

Norges forskningsråd
Stensberggata 26
Postboks 2700 St. Hanshaugen
N0-0131 Oslo

Telefon: +47 22 03 70 00
Telefaks: +47 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Mai 2012
ISBN 978-82-12-03074-9
Foto: Colourbox

Design: Agendum
Foto/ill: Colourbox